

Այս տեղերում նա բնակեցրեց ժողովուրդ, որ նա կոչեց «խախն», իսկ Աղուանից երկրում շինեց Գրունք Շաքքան¹, Քամիրարան² եւ Գրունք Գուտանիայ³. բայց տեղի բնակիչք կը պնդեն, թէ շինել է Գուգան բ. Ասադ բ. Խուզայմա: Շինեց եւս Գուրղուքիյա⁴ (Քաղաքը), որ ունէր 12 դուռ

տալիս 20 հեծեալի կող առ կող միասին վերայով անցնել: Իստախրի հեռեւեալ տեղեկութիւնները կը հազարդէ Գերբենդի մասին. «Բար-էլ Աբւար քաղաք է ծովի ափին, որ իւր մէջ նաւահանգիստ ունի. ծովի երկու կողմից ամբարտակներ են շինուած, որոնց շնորհիւ նաւերի համար մուտքը նեղ է. ծուռ կը հանդիսանայ: Մուտքը շղթայած է, այնպէս որ առանց թողլաւութեան ոչ մի նաւ չի կարող ներս մտնել կամ դուրս գնալ... Քաղաքը ունի քարէ պարիսպ, որ մինչեւ լեռները կը տարածւի. աս է միակ լեռնային ճանապարհն անհաւասանների աշխարհից դէպի մուսլիմների երկրները, որովհետեւ (միւս) անցքերը եւ ճանապարհները դժարին եւ անանց են: Պարսպի մի մասը քթի ձեւով կ'իջնի ծովը, որպէս զի նաւերը այս պարիսպներին շատ մօտ չգան: Լեռան վերայ (որի ստորեւ Բար-էլ Աբւար կը հանդիս) պէտք է 70ից աւելի լեզուներ խօսուին, այնպէս որ մի ցեղ միւսին չի հասկանայ, լեզուների պէսպէսութեան պատճառով:

1 شكى որ է ուտեական Շաքի քաղաքը: Աւելի ճիշդ է Ibn Haukal-ի شكى եւ Jakut-ի شقى գրութիւնն:

2 قوميان գրութիւնն այլապէս է. Andreas կ'ուզէ قوميان որ է կեղծ Խորենացու Քանքիճան, մի ի 10 դաւառաց Աղուանից, զառ ի Հայոց. հմմտ. Plin VI. 13: Flumen... Cambyses in Caucasus ortus montibus. Dio Cassius 37, III: Πρὸς τὸν Καμβύσης πορροόμενος. Այժմ Կամբէջի, Սղնախից հարաւ:

3 երկիր Ծովդէացոց կամ Ծուրդէք:

4 الدردوقيه = Գուրձուկ. տես Brosset, Histoire de la Géorgie I, 25—26. Նշան է Durduka կամ Zurzukka քաղաքն Մաննացոց երկրում, որ 716 թ. գրաւեց Սարգոն: Քաղաքս եւ կը յիշէ Ptolomaeus: Ζουρζούα.